

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

The Needs and Guidelines for Developing teachers' active learning management
competency under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2

คงขวัญ โทลา¹, ภัทรพงศ์ พงศ์ภัทรกานต์², ณัฐ รัตนศิริณิกุล³
Khongkwan Thola¹, Pathapong Pongpattarakan², Nat Rattanasirinichakun³
Corresponding Author E-mail: khongkwant65@nu.ac.th

Received: 2024-04-12; Revised: 2024-04-30; Accepted: 2024-06-22

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็น และ 2) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 วิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู กลุ่มตัวอย่างที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน จำนวน 291 คน ที่มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย และวิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง และ 2) การศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ (4) ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 2) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยภาพรวม พบว่า ต้องสร้างความเข้าใจในแนวคิดของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดูแลและสนับสนุนครูในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพผู้นำในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารในสถานศึกษา

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู, แนวทางการพัฒนา

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

¹ Student, Master of Education Program in Educational Administration, Naresuan University

² อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² Lecturer, Faculty of Education, Naresuan University

³ อาจารย์, รองหัวหน้าภาควิชา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

³ Lecturer, Vice Head of Department, Faculty of Education, Naresuan University

Abstract

Independent research aimed at research purposes 1) study the needs and 2) study guidelines for developing the competency of active learning management of teachers under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The research methodology consists of 2 steps: 1) studying the needs and competencies of teachers' active learning management. The sample group was 291 people. This sample was derived through stratified random sampling based on school size, utilizing the Krejcie and Morgan table. The instrument used was a questionnaire with proportional rating scales of 5 levels. The results were made of percentage, average and a modified Priority Needs Index (PNI) method and 2) studying approaches to develop teachers' active learning competencies by interviewing 5 experts, data were analyzed using content analysis. The results of the research found that:

1) there is a need for the development of teachers' active learning management competency under the jurisdiction of the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office, Area 2, arranged in descending order as follows: (1) the use and development of technological media in learning management, (2) the learner-focused learning management aspect, (3) the measurement and evaluation of learning outcomes, and (4) the design and organization Make a proactive learning plan and 2) Guidelines for developing teachers' active learning management competencies. Overall, it was found that an understanding of the concept of active learning management must be created, supervised, and supported in developing active learning management skills including strengthening the potential of leaders in proactive learning management by creating learning communities (PLCs), which is a process that requires continuous support and collaboration between teachers and administrators in educational institutions.

Keywords: Needs, teachers' active learning management competency, Guidelines for Developing

บทนำ

การจัดการศึกษาภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 - 2579 ได้บัญญัติวิสัยทัศน์ไว้ว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง ในยุคปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนความรู้เดิม ศึกษาความรู้วิทยาการใหม่ ๆ ดังนั้นเพื่อให้คนไทยทุกคนมีการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและทันการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่าง ๆ โลกศตวรรษที่ 21 สังคมไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher – order thinking) ไม่เพียงแต่ฟัง ผู้เรียนจะต้องอ่าน เขียน ถามคำถาม อภิปรายร่วมกัน และลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้

ต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กิจกรรมการเรียนรู้ เพราะต้องการเน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นที่บทบาทของผู้เรียน และถึงแม้ว่าจะเน้นบทบาทของผู้เรียน แต่ผู้สอนก็ยังมีบทบาทร่วมเช่นกัน คือเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ได้แก่ เป็นผู้ให้คำปรึกษา เป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียน ได้คิด เป็นผู้จัดระเบียบ เป็นผู้แนะนำและกำกับไม่ให้ออกนอกทางหรือหลงทาง (สภาพร พงษ์พิบูล. 2555)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ยังไม่ประสบความสำเร็จในเชิงปฏิบัติเท่าที่ควร เนื่องจากผู้สอนยังมีความเคยชินกับการสอนแบบเก่าที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher centered) ร่วมกับการขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนแบบใหม่ที่เหมาะสมกับผู้เรียนสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมายในทุกวันนี้ การสอนแบบเดิมจะไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียน นำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปปฏิบัติได้ดี และอาจไม่ส่งเสริมต่อสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ผู้สอนบางส่วนมักมุ่งเน้นการสอนอย่างไม่เป็นระบบแบบแผน หรือเลือกรูปแบบการสอนที่ไม่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนจึง อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายหรือเกิดทัศนคติในแง่ลบได้อีกด้วย (นนทลี พรธาดาวิทย์. 2559) ซึ่งเป็นธรรมดาที่มองเห็น ภาพของความไม่ลงตัวหรือความขัดแย้งอยู่บ้างสำหรับครูที่มีความตระหนักและพยายามเปลี่ยนแปลงไปสู่แนวทางการสอนแบบใหม่จะเกิดผลกระทบ จากแนวความคิดก่อนเก่าค่อนข้างมากแต่เป็นที่ยืนยันดีที่พบว่าครูบางส่วนอยากจะเปลี่ยนแปลง วิธีสอนของตนเอง แม้ว่าจะยังสอนแบบเดิม ๆ อยู่ก็ตาม ซึ่งหมายความว่า ครูเหล่านี้ได้สอนมานานจนชินในความชำนาญ การสอนแบบเดิมอยู่มาก มีความเข้าใจในความมุ่งหวังตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา แต่ยังไม่พบวิธีที่จะเริ่มต้นที่ดีได้อย่างไร เมื่อเทียบได้กับการสอนแบบเก่าที่ชำนาญการหรือเชี่ยวชาญมากกว่าหรือจะจัดกิจกรรมอย่างไรดีที่จะสอนให้มีความรู้มาก ๆ ในมุมมองตามมาตรฐานการอิงเนื้อหาเป็นหลักในแบบเก่า อีกทั้งไม่แน่ใจว่าการสอนแบบใหม่จะได้ผลดีจริงตามอ้างเพียงใด ในเมื่อเกิดกระแสการต่อต้านและพร้อมที่จะปรับตัวรับการเรียนแบบใหม่ของผู้เรียนในช่วงการเริ่มต้นอยู่มาก ซึ่งผู้เรียนไม่ค่อยชินกับการจัดการเรียนรู้ให้คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ หรือการคิดค้นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ (ทิตนา ขมมณี. 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ใช้หลักการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยใช้ หลักการ การบริหารและการจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล ตามยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานฯลฯ เป้าหมายคุณภาพ 4 ดีมีความสุขคือนักเรียนดี ครูและบุคลากรทางการศึกษาดี สถานศึกษาดี และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดีและมีความสุข โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีภารกิจในการส่งเสริมการจัดการศึกษาในด้านที่ 2 คือ ส่งเสริมการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ หลากหลายเช่น Active learning จิตศึกษา PBL การเรียนรู้ Coding การเรียนรู้ผ่านสื่อ DLTV การพัฒนาตามหลักสูตรที่ทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ EF และพัฒนาทักษะอาชีพโดยศูนย์พัฒนาอัจฉริยะอาชีพในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านสุขภาวะทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางการวางแผน ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การพัฒนา ครูบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

1. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) กล่าวว่า สมรรถนะ เป็นความสามารถของบุคคลในระดับที่สามารถปฏิบัติงานใดงานหนึ่งได้สำเร็จ โดยใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ/คุณลักษณะที่ตนมีอยู่ ทั้งนี้สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะและคุณลักษณะเฉพาะของตน มาประยุกต์ใช้ในงาน หรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ หรือคุณลักษณะที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต

2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

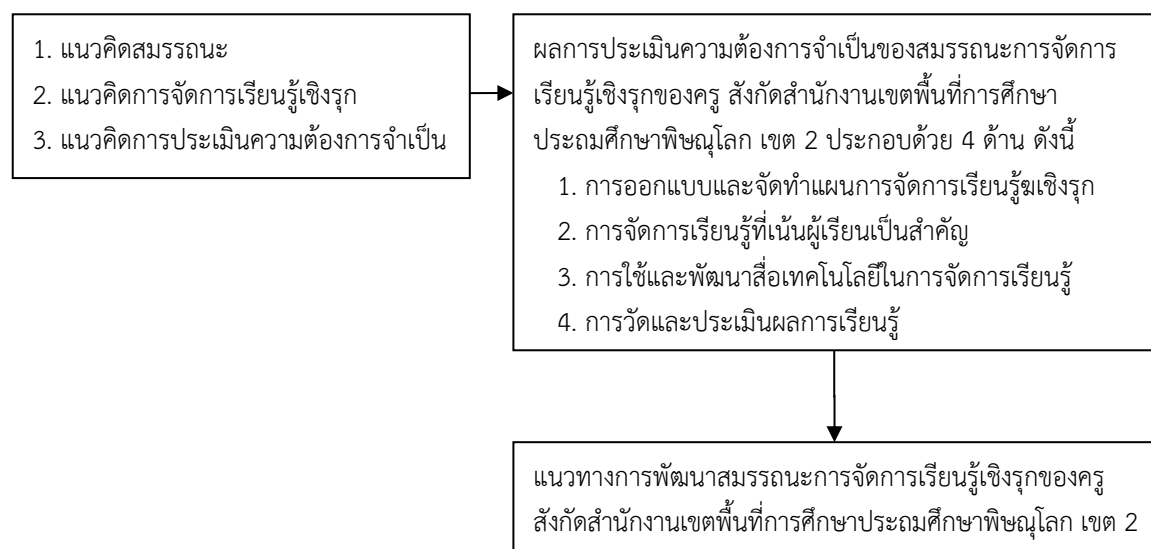
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หมายถึง การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการ เรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถามอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

เพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความสำคัญ เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูงสุด ให้ผู้เรียนได้กระทำกิจกรรมกับวัสดุที่พบเห็นช่วยพัฒนาทักษะความคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้รวมถึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจนสามารถชี้นำตนเองตลอดชีวิตในฐานะผู้ฝึกฝนการเรียนรู้ และได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

3. แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็น

พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ (2566) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบที่ใช้ในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาจากสภาพที่เป็นจริงไปยังสภาพที่พึงประสงค์ โดยมีการกำหนดความแตกต่างของสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นจริง แล้วทำการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความแตกต่างและเลือกสิ่งที่ต้องการจำเป็นมากที่สุดมาแก้ไข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือค่าเฉลี่ย และวิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 84 คน และครู จำนวน 1,078 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,162 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน ที่มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 84 คน และครู จำนวน 207 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 รวมจำนวนทั้งสิ้น 291 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนนี้ เป็นแบบประเมินความต้องการจำเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ หากค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนศรีสำโรงชนูปถัมภ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง มีค่าเท่ากับ 0.90 และ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าเท่ากับ 0.93

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นแบบประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 แบบสอบถามเลือกตอบตามระดับความเห็น ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบสอบถามเกี่ยวกับ โดยกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ สภาพที่เป็นอยู่จริง กับสภาพที่พึงประสงค์ มีข้อคำถามจำนวน 33 ข้อ

2.1 ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	จำนวน 9 ข้อ
2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	จำนวน 12 ข้อ
2.3 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	จำนวน 6 ข้อ
2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	จำนวน 6 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือโดยมีดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาที่จะประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC: Index of item objective congruence) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ค่า IOC คัดเลือกข้อคำถามตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00) โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- 4.1 ดร.พิทยา แสงสว่าง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร วิจัยและพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 4.2 ผศ.ดร.ณัฐกานต์ ประจันบาน สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร วิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

4.3 นายจักรกฤษ กราบกราน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังตราตราราษฎร์อุทิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

5. แบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านที่ได้ลงคะแนนความตรงเชิงเนื้อหาพร้อมข้อเสนอแนะ เพิ่มคำดัชนี ความสอดคล้องระหว่างคำถามกับเนื้อหาโดยใช้สูตร IOC ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามแต่ละข้อ ถ้าข้อใดมีค่า IOC ใกล้ 1.00 แสดงว่าคำถามข้อนั้น ๆ มีความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา หากข้อคำถามข้อใดที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้น ๆ มีความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหาไม่พอ และต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหรือตัดข้อความนั้น ๆ ทิ้งไป หากข้อคำถามในข้อใดที่มีค่า IOC ต่ำลง แสดงว่าข้อคำถามนั้น ๆ ไม่มีความตรงในด้านเนื้อหาต้องดำเนินการตัดข้อคำถามทิ้งไปหรือปรับปรุงแก้ไข

6. หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Confident) ของครอนบัค (Cronbach) โดยได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง ทั้งฉบับเท่ากับ 0.794 และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่คาดหวัง ทั้งฉบับเท่ากับ 0.833

7. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยทำหนังสือขอเก็บข้อมูล พร้อมส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทางไปรษณีย์ หรือ google form และเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง

3. ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 295 ฉบับ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและหาทางสถิติได้ทั้งหมด 295 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

5. ผู้วิจัยจัดลำดับความต้องการจำเป็น นำความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย นำไปสร้างประเด็นในการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พัฒนาต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ข้อมูลสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อจัดลำดับความสำคัญใช้วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง (สุวิมล ร่วงวานิช. 2562)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการกำหนดนโยบาย จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ตามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดย

เรียงจากมากไปน้อย 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิประเด็นตามการประเมินความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ประกอบกับแนวทางการพัฒนาที่ได้จากสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อบันทึกหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยได้ประสานเบื้องต้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

2. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรูปแบบการสัมภาษณ์จะเป็นทั้ง onsite และ online ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยได้แนะนำตัวเอง และประวัติโดยย่อของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน จากนั้นได้ดำเนินการนำเสนอผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

3. ผู้วิจัยทำการบันทึกเสียงและบันทึกประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ประกอบในการถอดข้อความ สรุปความในภาพรวมและรายชื่อเพื่อสะท้อนแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียงแบบพรรณนา แล้วสรุปประเด็นเนื้อหาข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวม พบว่าความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย มีดังนี้ 1) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ (PNI = 0.50) 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (PNI = 0.47) 3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (PNI = 0.46) และ 4) ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (PNI = 0.41) เมื่อพิจารณารายชื่อในแต่ละด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ดังนี้

1.1 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ครูใช้เทคโนโลยีในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม (PNI = 0.56) 2) ครูใช้เทคโนโลยีในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อ เตรียมผู้เรียนให้เข้ากับสังคม (PNI = 0.51) และ 3) ครูวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียน (PNI = 0.48)

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง (PNI = 0.53) 2) ครูมีความสามารถในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (PNI = 0.50) และ 3) ครูรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (PNI = 0.49)

1.3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย (PNI = 0.50) 2) ครูใช้ข้อมูลผลวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (PNI = 0.48) และ 3) ครูใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย (PNI = 0.47)

1.4 ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ครูวางแผนการออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน (PNI = 0.49) 2) ครูเลือกใช้สื่อและเครื่องมือการสอนที่เหมาะสมกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (PNI = 0.48) และ 3) ครูใช้วิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง (PNI = 0.47)

2. ผลศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ภาพรวมผู้บริหารในสถานศึกษาต้องสร้างความเข้าใจให้ครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดูแลและสนับสนุนครูในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพผู้นำในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

โดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารในสถานศึกษา และจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูมีการศึกษาหลักสูตร เชื่อมโยงมาตรฐานและตัวชี้วัด ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และวางแผนเวลาในการสอน ใช้กระบวนการ PLC เพื่อปรับปรุงและตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ ให้ครูสามารถพัฒนาแผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเต็มที่

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเป็นผู้นำในกระบวนการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ทำงานร่วมกัน และแบ่งปันความรู้ ครูจะเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้เทคนิคการถามเพื่อกระตุ้นคิด พร้อมกับการใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสอดคล้องกับความต้องการชีวิตประจำวัน และมีการใช้กรณีศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูร่วมด้วย

2.3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ที่เหมาะสมให้ครูสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ และพัฒนาสมรรถนะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีของครู เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่ และสร้างบทบาทให้นักเรียนเป็นผู้นำและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีในกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning และการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นความรู้และสร้างการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและคุณค่าในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยครูจะต้องพัฒนาทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการสอนและการเรียนของนักเรียนแต่ละคนให้เกิดประโยชน์สูงสุดที่จะสามารถสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่ดีในระยะยาวได้ด้วย

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการวัด เป็นเครื่องมือที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ มีความเหมาะสมและมีคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการประเมินผล ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวัดและประเมินผล เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเป้าหมายการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนี้ครูยังควรใช้ผลการวัดและประเมินผลในการปรับปรุงแผนการเรียนรู้และสนับสนุนการพัฒนาของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ดังนี้

1. จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ 4) ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายข้อในแต่ละด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ใน 3 ลำดับแรก ดังนี้

1.1 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นรายข้อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ครูใช้เทคโนโลยีในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม 2) ครูใช้เทคโนโลยีในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมผู้เรียนให้เข้ากับสังคม และ 3) ครูวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจาก ครูส่วนใหญ่เป็นครูรุ่นใหม่ มีความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อีกทั้งเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก ซึ่งจะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการนำวิจัยและการใช้นวัตกรรมเข้ามาใช้ในการจัดการ

เรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังที่ วาสนา โพธิ์ศรี (2566) กล่าวว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมาใช้ในการสร้าง หรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ หากครูมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานได้ดี ก็จะส่งผลให้สามารถสร้าง หรือพัฒนาสื่อที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ เพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการใช้และพัฒนาสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ได้แก่

1) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง 2) ครูมีความสามารถในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และ 3) ครูรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้เนื่องจาก ครูมีความต้องการที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมไปถึงการที่ครูเป็น “โค้ช” จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ครูมีความเข้าใจและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ดังที่ เพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเองตามความสนใจ ตามความถนัดและศักยภาพด้วยการศึกษาค้นคว้าฝึกปฏิบัติฝึกทักษะจนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองเพราะเชื่อว่าหากคนเราได้กระทำจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะสนุกสนานที่จะสืบค้นหาความรู้ต่อไปไม่มีความสุขที่จะเรียน เน้นความต้องการของผู้เรียนมากกว่าการเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางทางความรู้ความคิดโดยเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนหาความรู้ศึกษาสิ่งที่ยากรู้ด้วยตนเองโดยครูเป็นผู้แนะนำ สอดคล้องกับ ศักดินันท์ นิลรัตน์ศิริกุล (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย 2) ครูใช้ข้อมูลผลวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และ 3) ครูใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ทั้งนี้เนื่องจาก ครูมีความต้องการที่จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย แล้วจะมีการนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ตั้งไว้ ดังที่ ยุบลัย มะลิซ้อน (2563) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน สอดคล้องกับ เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง อยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ครูวางแผนการออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน 2) ครูเลือกใช้สื่อและเครื่องมือการสอนที่เหมาะสมกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และ 3) ครูใช้วิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจาก ครูมีความต้องการที่จะเข้าใจกระบวนการวางแผน ออกแบบการจัดการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ วางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกใช้สื่อและเครื่องมือการสอนที่เหมาะสม วัดและประเมินผลเพื่อการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ดังที่ อรไท แสงสุน (2564) กล่าวว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีการวิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะและกระบวนการ ออกแบบ

การเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับวัย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมและการประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ มลช. (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การออกแบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ดังนี้

2.1 ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูมีการศึกษาหลักสูตร เชื่อมโยงมาตรฐานและตัวชี้วัด ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และวางแผนเวลาในการสอน ใช้กระบวนการ PLC เพื่อปรับปรุงและตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ ให้ครูสามารถพัฒนาแผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจาก หลักสูตรสถานศึกษาเป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งสถานศึกษาได้มีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันอยู่เสมอ อีกทั้งยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ ดังที่ เพชรจันทร์ ภูพะวัง (2565) กล่าวว่า การวางแผนโครงสร้างของการสอนของครูที่ทำให้เห็นภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนำไปวางแผนสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง สอดคล้องกับ นันทพร วงศ์อัสยาห์ (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครู โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม พบว่า ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ผู้บริหารให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้ หากผู้บริหารไม่กำหนดแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน จะส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ทำงานร่วมกัน และแบ่งปันความรู้ ครูจะเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้เทคนิคการถามเพื่อกระตุ้นคิด พร้อมกับการใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสอดคล้องกับความต้องการชีวิตประจำวัน และมีการใช้กรณีศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูร่วมด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูไปจากเดิม ประกอบกับผู้เรียนมีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง อีกทั้งครูยังเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์แก่ผู้เรียนโดยตรง ดังที่ ศักดิ์รินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล (2563) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ กระบวนการ จัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนทั้งระดับบุคคลและกลุ่ม ที่เน้นความต้องการหรือความสนใจ สร้างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ส่งเสริมบทบาทผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ได้เอง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และชุมชน การสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และวิเคราะห์ผลพัฒนาการเพื่อใช้ในการปรับปรุงต่อไป วารินทร์ พันธ์เพ็ญ (2563) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู กล่าวว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยการนำเข้าสู่บทเรียน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บทเรียนและการบันทึกผลการเรียนรู้หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ที่เหมาะสมให้ครูสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาสมรรถนะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีของครูเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่ และสร้างบทบาทให้นักเรียนเป็นผู้นำและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีในกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning และการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นความรู้และสร้างการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและคุณค่าในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยครูจะต้องพัฒนาทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการสอนและการเรียนของนักเรียนแต่ละคนให้เกิดประโยชน์สูงสุดที่จะสามารถสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่ดีในระยะยาวได้ด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก ปัจจุบันสื่อและเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญกับผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งครูเองก็ได้เรียนรู้การนำสื่อและเทคโนโลยีมาพัฒนาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนและผู้เรียนสามารถต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมของตนเองได้ ดังที่ วารินทร์ พร พินเฟื่องฟู (2563) กล่าวว่า การพัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการพัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยการออกแบบสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการใช้สื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับ นันทพร วงศ์อิตยา (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม พบว่า หากครูมีความรู้ด้านการใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้จะทำให้เกิดตัวกลางที่นำความรู้หรือเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการวัด เป็นเครื่องมือที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการประเมินผล ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวัดและประเมินผล เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเป้าหมายการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนี้ครูยังควรใช้ผลการวัดและประเมินผลในการปรับปรุงแผนการเรียนรู้และสนับสนุนการพัฒนาของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากครูเห็นความสำคัญที่แท้จริงของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ว่าควรเป็นการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนไม่ใช่วัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผู้เรียน อีกทั้งผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันและหลากหลาย ครูจึงต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนในเครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพในการวัดและประเมินผล ดังที่ ยุภาลัย มะลิซ้อน (2563) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง คือ กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาร่างต่างๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน สอดคล้องกับ สุริพร แก้วโพธิ์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินทุกครั้งมาปรับปรุงการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริง และส่งเสริมให้ครูและนักเรียนประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า

1.1 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความเข้าใจให้ครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดูแลและสนับสนุนครูในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงเสริมสร้าง

ศักยภาพผู้นำในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารในสถานศึกษา และมีข้อค้นพบรายด้าน ดังนี้

1.1.1 ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูมีการศึกษาหลักสูตร เชื่อมโยงมาตรฐานและตัวชี้วัด ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และวางแผนเวลาในการสอน ใช้กระบวนการ PLC เพื่อปรับปรุงและตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ ให้ครูสามารถพัฒนาแผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเต็มที่

1.1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเป็นผู้นำในกระบวนการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ทำงานร่วมกัน และแบ่งปันความรู้ ครูจะเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้เทคนิคการถามเพื่อกระตุ้นคิด พร้อมกับการใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสอดคล้องกับความต้องการชีวิตประจำวัน และมีการใช้กรณีศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูร่วมด้วย

1.1.3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ที่เหมาะสมให้ครูสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาสมรรถนะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีของครู เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่ และสร้างบทบาทให้นักเรียนเป็นผู้นำและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีในกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning และการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นความรู้และสร้างการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและคุณค่าในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยครูจะต้องพัฒนาทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการสอนและการเรียนของนักเรียนแต่ละคนให้เกิดประโยชน์สูงสุดที่จะสามารถสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่ดีในระยะยาวได้ด้วย

1.1.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการวัด เป็นเครื่องมือที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและมีประสิทธิภาพในการประเมินผล ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวัดและประเมินผล เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจเป้าหมายการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนี้ครูยังควรใช้ผลการวัดและประเมินผลในการปรับปรุงแผนการเรียนรู้และสนับสนุนการพัฒนาของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 และผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ควรมีการพัฒนาสมรรถนะการใช้สื่อและเทคโนโลยีให้แก่ครู สนับสนุนความพร้อมทางด้านอุปกรณ์เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อค้นพบของการวิจัยเป็นความต้องการจำเป็นอันดับแรกที่ต้องการรับการพัฒนา

2.2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ควรนำสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งเป็นข้อค้นพบจากการวิจัย มาใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษานำสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งเป็นข้อค้นพบจากการวิจัย มาใช้พัฒนาครูในสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูใช้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูของหน่วยงานอื่นๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ของสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2562). PROGRAM OF ACTIVE LEARNING การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. วารสารแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. 16(2): 266-280.
- ทิตนา แคมมณี. (2556). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning. กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.
- นันทพร วงศ์อิสยาห์. (2566). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม. วารสารครุศาสตร์ ราชภัฏเชียงใหม่. 2(3): 69-84.
- พชรวิทย์ จันทรศิริ. (2566). สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สู่คุณภาพการศึกษาในยุคใหม่. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา. 5(2): 375-388.
- เพชรจันทร์ ภูทะวัง. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วารินทร์ พินเฟื่องฟู. (2563). สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู. ลพบุรี: ภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- วาสนา โพธิ์ศรี. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักดิ์รินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาพร พงษ์ภูมิกุล. (2555). คุณภาพผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. 6(2): 1-13.
- สุริพร แก้วโพธิ์. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2562). เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครูผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- อรไท แสงลุน. (2564). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.